

13. Хоменко Л. О. Стоматологічна профілактика у дітей: Навч. посібник / Л. О. Хоменко, В. І. Шматко, О. І. Остапко [та ін.] // – К.: ІСДО, - 1993. – 192 с.
14. Хоменко Л. А. Терапевтическая стоматология детского возраста: Учебник / Л. А. Хоменко // – К.: Книга плюс, - 2007. – 816 с.
15. Dmitry Время – понятие относительное Режим доступа: <http://log-in.ru/articles/vremya-ponyatie-otnositelnoe//>.
16. Gemert-Schriksvan M.C.M., Ameron genvan J.P. Kindert and heekunde cariës. Cariës management / M.C.M. van Gemert-Schriks, J.P. van Amerongen // Nederlands Tijdschriftvo or Tandheelkunde. – 2010. – Vol. 117. – P. 167-171.
17. Keyes P. H. Factor sinfluen cing the initiation, transmission and inhibition of dental caries / P.H. Keyes, H.V. Jordan // Mechanism so fhardtissuedes truction / R.S. Harris // – NewYork: AcademicPress, - 1963. – P. 261-283.

Реферати

ПРО МЕТОДОЛОГІЮ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СТОМАТОЛОГІЇ

Зайцев А.В., Ваценко А.В., Ніколішин А.К., Виженко Є.Є.

У статті розглядається питання про правильність побудови в стоматології діаграм Ейлера-Венна щодо карієогенних факторів. Аналізується сумісність і підпорядкованість елементів діаграм. Робиться висновок про необхідність внесення коректив в побудову цих діаграм.

Ключові слова: карієс, карієогенні чинники, логіка, діаграма Ейлера-Венна.

Стаття надійшла 30.08.2014 р.

ON THE METHODOLOGY OF SCIENTIFIC ACTIVITY IN DENTISTRY

Zaitsev A., Vatsenko A., Nikolishi A., Vyzenko E.

The article deals with the question of the correctness of the construction of diagrams Euler-Venn relatively cariogenic factors. The analyzed the compatibility and the subordination of chart elements. It is concluded that the need to make adjustments in the construction of these diagrams.

Key words: caries, cariogenic factors, logic, diagram of Euler-Venn.

УДК 615:378.1

І. М. Коваленко, І. П. Осеппенко

Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова, м. Вінниця

ВИВЧЕННЯ СТРУКТУРИ МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Представлені результати аналізу різних факторів мотивації серед студентів 2 – 5 курсів Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова. Дослідження показали, що забезпечення успішності майбутньої професії; можливість стати висококваліфікованим фахівцем, набути глибокі та міцні знання є найважливішими мотивами для респондентів. Отримані результати свідчать про чітке уявлення сутності майбутньої професії та усвідомлення необхідності набуття широккого кола навичок, умінь та відмінних знань зі спеціальності.

Ключові слова: мотивація, студенти, навчальна діяльність.

В умовах сучасного розвитку медичної науки все актуальнішим стає питання підготовки висококваліфікованих спеціалістів із різностороннім особистісним розвитком, людей, що здатні безперервно удосконалюватись, поповнювати та розширювати свої знання та вміння, тобто безперервно вчитись, що є одним із завдань сучасної вищої освіти. Розвиток суспільства спричинив переоцінку пріоритетів у медичній сфері, при цьому на перше місце вийшла технічна складова медичної діяльності та, як наслідок, знизився престиж лікарської діяльності, відбулась дегуманізація професії лікаря. Тому на сьогоднішній день настільки важливим є виховання лікаря, який має високу мотивацію до роботи та розуміє найбільш значимі для нього мотиви.

Для отримання висококваліфікованого спеціаліста із зацікавленістю до своєї професії формування мотивації має розпочинатись на етапі підготовки спеціаліста, тобто є однією з основних задач сучасної медичної освіти. Освіта у медичному вищому навчальному закладі (ВНЗ) заснована на оволодінні студентами широкого кола професійних знань та умінь, практичних навичок. Також із перших днів навчання у ВНЗ має розпочинатись формування учбової мотивації, що впливає на ефективність навчання. Проте аналіз літературних джерел виявив недостатню вивченість структури професійної мотивації майбутніх лікарів, умов її розвитку в рамках освітнього процесу в медичних ВНЗ, науково-педагогічної бази. У зв'язку з цим до моменту закінчення навчання в медичному ВНЗ значна кількість студентів не готова до вибору лікарської спеціалізації.

В сучасній психології мотивація розуміється як сукупність внутрішніх і зовнішніх рушійних сил, що спонукають людину до здійснення певної діяльності, які задають її межі та форми, що надають цій діяльності спрямованість, орієнтовану на досягнення певної мети. Такі сили знаходяться поза і всередині людини та змушують її усвідомлено або ж не усвідомлено здійснювати деякі вчинки. При цьому зв'язок між окремими силами і діями людини опосередкований дуже складною системою взаємодій, внаслідок чого різні люди можуть зовсім по

різному реагувати на однакові впливи з боку однакових сил [2]. Мотивація – це потяг чи потреба, що спонукає людей діяти з певною метою, це внутрішній стан, який надає енергію, спрямовує та підтримує поведінку людини [3]. Для того, щоб потреба запрацювала, потрібні мотиви. Мотив – це те, що викликає певні дії, викликані власними потребами, емоціями, позицією людини. Мотив знаходиться «всередині» людини, має «персональний» характер, залежить від безлічі зовнішніх і внутрішніх стосовно людини чинників, а також від дії інших, виникаючих паралельно з ним мотивів. Мотиви піддаються усвідомленню – людина може впливати на свої мотиви, приглушаючи їх дію або навіть усуваючи їх зі своєї мотиваційної сукупності [1, 5]. Мотиви формуються в процесі індивідуального розвитку як відносно стійкі оціночні відношення людини до оточуючого середовища.

Розглядаючи мотивацію навчальної діяльності, необхідно підкреслити, що дослідження різних її аспектів проводилось впродовж багатьох років. Навчальна мотивація характеризується спрямованістю, стійкістю та динамічністю. Поштовхом до навчання можуть в однаковому ступені стати як бажання досягти успіху, так і уникнення осуду за невдале навчання. За даними А. А. Реана та В. А. Якуніна при дослідженні навчально-професійної мотивації доцільно виділити в структурі мотивації студентів сім основних мотивів: мотиви престижу (виявитись у числі кращих студентів тощо), комунікативні (завести знайомства та спілкуватися з цікавими людьми тощо), мотиви уникнення (не відставати від друзів, уникнути осуду та покарання за погане навчання тощо), професійні (стати висококваліфікованим фахівцем тощо), мотиви творчої самореалізації (дізнаватися нове, займатися творчою діяльністю тощо), навчально-пізнавальні (набути глибокі та міцні знання тощо), соціальні (забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності) [6]. Аналіз літературних джерел із цієї тематики показує, що мотивація навчальної діяльності – це співвідношення цілей, які студент прагне досягти, і внутрішньої активності його особистості. Таким чином, вивчення структури мотиваційної сфери, факторів, які обумовлюють прагнення студентів до досягнення високих результатів, самореалізації в навчально-професійній і майбутній лікарській діяльності та дозволять оптимально організувати професійну мотивацію майбутнього лікаря, є актуальним питанням сучасної медичної освіти.

Метою роботи був вивчення структури мотивації до навчання та здобуття майбутньої професії студентів 2 – 5 курсів Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова.

Матеріал та методи дослідження. Нами було опитано 206 студентів 2 – 5 курсів ВНМУ ім. М. І. Пирогова. Анкета для визначення мотиваційної спрямованості у студентів «Вивчення мотивів учбової діяльності студентів» (А. А. Реан, В. А. Якунін) включала наступні мотиви для вивчення: стати висококваліфікованим фахівцем; забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності; набути глибокі та міцні знання; отримати диплом в цілому; отримати інтелектуальне задоволення; успішно продовжити навчання на подальших курсах; отримати схвалення батьків та оточуючих; успішно навчатись, складати іспити на «добре» і «відмінно»; постійно отримувати стипендію; бути постійно готовим до чергових занять; досягти поваги викладачів; не запускати вивчення предметів навчального циклу; не відставати від однокурсників; бути прикладом для однокурсників; виконувати педагогічні вимоги; уникнути осуду і покарання за погане навчання. Кожен мотив оцінювався за рейтингом важливості від 1 до 16 балів: 16 балів – найважливіший, 1 бал – неважливий. Анкетування проводилось анонімно для досягнення найбільш достовірних та об'єктивних результатів опитування за допомогою он-лайн форми із використанням програмного забезпечення GoogleForms. Статистична обробка результатів анкетування проводилось за допомогою безкоштовного програмного забезпечення LibreOffice.

Результати дослідження та їх обговорення. Респонденти розподілились наступним чином: 2 курс – 39 осіб (19 %), 3 курс – 31 студент (15 %), 4 курс – 59 осіб (29 %), 5 курс – 77 студент (37 %).

Загалом серед всіх опитаних осіб слід відмітити високу важливість мотивів самовизначення (забезпечити успішність майбутньої професії та стати висококваліфікованим фахівцем) та самовдосконалення (набути глибокі та міцні знання) (рис. 1). Отримані результати свідчать про чітке уявлення про сутність майбутньої професії та усвідомлення необхідності набуття широкого кола навичок, умінь та відмінних знань зі спеціальності. Проте подальший розподіл вмотивованості студентів відрізнявся залежно від курсу. Так, серед студентів 2 курсу важливе місце із високим рівнем мотивації зайняли наступні мотиви: отримати диплом про вищу освіту в цілому та успішно продовжити навчання на подальших курсах.

Рис. 1. Значущість факторів мотивації серед студентів 2 – 5 курсів.

Низький рівень важливості отримали наступні мотиви: уникнути осуду і покарання за погане навчання, виконувати педагогічні вимоги, бути прикладом для однокурсників та не відставати від однокурсників. Всі інші пункти опитування склали середній рівень вмотивованості студентів 2 курсу. Студенти третього курсу мають спад мотивації до навчання порівняно з іншими курсами (рис. 1). Хоча загалом серед респондентів 3 курсу спостерігалась аналогічна загальній когорті мотивація, проте у відсотковому співвідношенні відмічався великий дисонанс із студентами інших курсів. Так, респонденти відмітили досить важливим мотив отримати стипендію (близько 19 % серед усіх опитаних), який виявився найвищим порівняно з іншими курсами. Слід відмітити, що спостерігається прагматична спрямованість мотивації.

Студенти в меншому ступені хочуть отримати високу кваліфікацію, набути міцні знання та в більшому ступені – не відставати від однокурсників, не запускати вивчення предметів навчального циклу. Тобто навчання спрямоване більше не на досягнення успіху, а на уникнення невдач. На такому ж рівні визначались і достовірно відрізнялись від інших курсів такі мотиви як: отримати схвалення батьків та оточуючих; бути постійно готовим до чергових занять; досягти поваги викладачів; успішно навчатись, складати іспити на «добре» і «відмінно». Проаналізувавши отриману тенденцію, можна підсумувати, що більшість трьохкурсників навчаються не для власного зростання як кваліфікованого фахівця, набуття успішної майбутньої професії, а для отримання схвалення батьками та оточуючими.

В цілому анкетування студентів 4 курсу виявило підвищення мотивації до навчання та здобуття майбутньої професії (див. рис. 1). У структурі мотивації домінуючими були мотиви самовизначення та самовдосконалення, що свідчить про усвідомлення необхідності набуття глибоких знань та умінь. В той самий час прагматичні мотиви, як-то отримати диплом, успішно навчатись, складати іспити на «добре» і «відмінно» займають досить суттєву позицію серед мотивів навчальної діяльності.

Результати опитування виявили, що найбільш активними серед респондентів із активною життєвою позицією були студенти 5 курсу, серед яких найчастішими у відсотковому співвідношенні у порівнянні з іншими курсами виявились мотиви самовдосконалення та самовизначення. До того ж, слід відмітити, що опитані студенти в найбільшому ступені прагнуть отримати диплом. На нашу думку, студенти асоціюють отримання диплому (а саме диплому із хорошими оцінками) із успішністю майбутньої професійної діяльності.

Окрім того, в анкетах студенти відмічали ряд факторів, які на сьогоднішній день знижують їх мотивацію до навчання в цілому та отримання гідної кваліфікації. Серед цих факторів слід відмітити низьку майбутню заробітну плату лікарів, нестабільність ситуації у країні, невпевненість у завтрашньому дні, неможливість працювати за вузькою спеціальністю після закінчення ВНЗ.

Підсумок

Підсумовуючи отримані дані, слід відмітити, що позитивна мотивація студентів до навчання сприяє забезпеченню успішного оволодіння знаннями та уміннями, навіть може в деякій мірі компенсувати недостатньо високі здібності. Слабка мотивація студентів до навчання проявляється у небажанні глибоко вивчати предмети навчальної програми, поверхневій та неякісній підготовці до практичних занять, неухважністю під час лекцій та практичних занять, внаслідок чого отримані знання є нестійкими та не витримують перевірку часом. Відсутність

навчального мотиву або його низька вираженість навіть при високих здібностях не може призвести до значних успіхів у навчанні [4]. Тому завданням вищої школи є підвищення мотивації студентів до навчання та отримання майбутньої спеціальності. Шляхами вирішення цієї проблеми є заохочення студентів викладачами, залучення студентів до різноманітних проектів із розвитком практичних навичок.

Перспективи подальших досліджень є: розробка методів та засобів підвищення мотивації студентів медичного університету, що покращить засвоєння знань, умінь та в майбутньому призведе до отримання висококваліфікованого спеціаліста із різнобічним розвитком особистості.

Список літератури

1. Виханский О. С. Менеджмент / О. С. Виханский, А. И. Наумов // – М.: Гардарики, - 2000. – 56 с.
2. Виханский О. С. Менеджмент: учебник / О. С. Виханский, А. И. Наумов // - М.: Экономистъ, - 2003. 3-е изд. 528 с.
3. Глухов В. В. Основы менеджмента / В. В. Глухов // - СПб.: «Спец.литература», - 2008. – 128 с.
4. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы / Е. П. Ильин // – СПб.: Издательство «Питер», - 2000. – 512 с.
5. Маслоу А. Мотивация и личность / А. Маслоу // – СПб.: Питер, - 2006. – 352 с.
6. Реан А. А. Социальная педагогическая психология / А. А. Реан, Я. Л. Коломинский // – СПб.: Питер, - 2000. – 416 с.

Реферати

ИЗУЧЕНИЯ СТРУКТУРЫ МОТИВАЦИОННОЙ СФЕРЫ СТУДЕНТОВ МЕДИЦИНСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

Коваленко И. Н., Осипенко И. П.

Представлены результаты анализа различных факторов мотивации среди студентов 2 – 5 курсов Винницкого национального медицинского университета им. Н. И. Пирогова. Исследования показали, что обеспечение успешности будущей профессии; возможность стать высококвалифицированным специалистом, приобрести глубокие и прочные знания являются важнейшими мотивами для респондентов. Полученные результаты свидетельствуют о четком представлении сущности будущей профессии и осознания необходимости приобретения широкого круга навыков, умений и отличных знаний по специальности.

Ключевые слова: мотивация, студенты, учебная деятельность

Стаття надійшла 15.10.2014 р.

STUDY THE STRUCTURE OF STUDENTS' MOTIVATION AT MEDICAL UNIVERSITY

Kovalenko I. M., Osipenko I. P.

Presented are the analysis results of students' motivation, study years 2 – 5, at National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya. Studies show the most important motivation points are assurance of future career success, opportunity to become highly skilled specialist with deep and solid understanding of future profession. Results received demonstrate clear understanding of the essence of the future career and the need to obtain wide range of skills and excellent knowledge.

Key words: motivation, students, the training activities.

УДК 611+37.011.32+376.687

В. А. Миськів

ДВНЗ «Івано-Франківський медичний національний університет», м. Івано-Франківськ

ЗНАЧЕННЯ КОМП'ЮТЕРНОГО ТЕСТУВАННЯ В ОЦІНЮВАННІ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ ПРИ ВИВЧЕННІ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ У ВИЩИХ МЕДИЧНИХ ВУЗАХ

Стаття присвячена актуальній проблемі тестового контролю знань студентів-іноземців при вивченні анатомії людини у вищому навчальному медичному закладі. Проаналізовано переваги та недоліки тестового контролю знань студентів, та встановлено що використання тестового контролю знань дозволяє формувати ефективні моделі оцінювання студентів із урахуванням сучасних підходів і завдань вивчення анатомії людини. Тестовий контроль використовується для встановлення рівня успішності академічних груп та окремих студентів, аналізу різних форм і методів навчання, підсумкового оцінювання.

Ключові слова: тести, контроль знань.

Останніми роками медицина стала свідком величезного розширення бази даних про клітинні та молекулярні процеси, які відбуваються як в здоровому, так і хворому організмі. Миттєвий доступ, зберігання і пошук інформації на комп'ютерах також знизив важливість заучування матеріалу, в той час комп'ютерне навчання є корисним для вирішення завдань семінарів і справді посилює інтеграцію фундаментальних та клінічних наук [2, 4]. Нам ще належить переконатися в ефективності "комп'ютерних атласів" які можна розглядати як інноваційні методики навчання анатомії. Проте робота з трупним матеріалом залишається найпотужнішим засобом унаочнення та вивчення анатомії як динамічна основа для вирішення проблем.

Перевірка й оцінювання знань і умінь студентів - активний процес, що є важливою складовою процесу навчання, адже результат контролю - це показник співвідношення між поставленими цілями навчання і досягнутими результатами; це основа оцінки навчальних